

ספר

עולם של תפלה

יסודות התפלה
ע"פ דברי חז"ל ורבותינו
הראשונים והאחרונים

נלקט ונערך בעזרת ה' יתברך ע"י
בנימין
בן לאאמו"ר הרב אברהם יצחק הכהן שליט"א
הוברמן
מח"ס ברכת בנימין על מסכת יבמות,
כתובות, נדרים, ועוד

ליקוואוד תשפ"ו

כתובת המחבר:

35 Rockefeller Dr

Lakewood, NJ 08701

267-825-6182/732-363-5317

©

כל הזכויות שמורות

All rights reserved

מכון עלה זית

עריכת ספרים מרישא עד גמירא

publish@alehzayis.com | 732.513.3466

FAX: 732.865.7002 | 732.387.7841

שמואל קמניצקי
Rabbi S. Kamenetsky

2018 Upland Way
Philadelphia, PA 19131

Home: 215-473-2798
Study: 215-473-1212

בס"ד כ"ב תמוז, תשפ"ב
לכבוד מעלת כבוד הרב בנימין שליט"א בן לידידי הר"ר אברהם יצחק הכהן
הוברמן שליט"א
ראיתי את החוברת שכב' עומד להוציא לאור על דברים העומדים ברומו
של עולם, והדברים מיסודים על דברי חז"ל וראשונים ואחרונים.
עברתי בקצת מדבריו הנעימים וראיתי בהם דברים ישרים משמחי לב,
ומובטחני שיהיו לתועלת להמעיינים בהם.
ברכתי שיזכה כב' להוציא עוד ספרים אחרים שיהנו מהם בני תורה.

אשר קמניצקי

מכתב הסכמה מאת

ראש הישיבה הגאון רבי אריה מלכיאל קוטלר שליט"א

ה' תמוז תשפ"ב

שבת (דף י.), רבא חזיא לרב המנונא דקא מאריך בצלותיה אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, והוא סבר זמן תפילה לחוד וזמן תורה לחוד, ע"כ, ופי' רש"י חיי עולם תורה, תפלה צורך שעה לרפואה לשלום ולמזונות, עכ"ל. ותמוה הרי בספרי דרשו ולעבדו זו תפילה, ובגמ' שהן הן דברים העומדים ברומו של עולם, ואיך אמר שה"ה סך הכל חיי שעה. ונראה עפ"י הגר"ח בנפש החיים ש"ב פ"ז וז"ל, וכמו שענין חיבור וקיום נשמת האדם בגופו הוא על ידי אכילה ושתיה ובלתם תפרד ותסתלק מהגוף, כן חיבור עצמותו ית' אל העולמות וכו' כדי להעמידם ולקיימם ולא תגעל נפשו אותם גזרה רצונו ית' שיהא תלוי בעסק התורה ומעשי המצוות ועבודת התפלה של עם סגולה, ובלתם היה הוא יתברך מסלק עצמותו ית' מהם, עי"ש. ועיין שער ד' בכמה מקומות ושם בפי"א וז"ל, ולזאת עיקר חיותם ואורם וקיומם של העולמות כולם על נכון הוא רק כשאנחנו עוסקים בה כראוי וכו' (ושם) ומאז שנשתלשה וירדה כביכול ממקור שרשה הנעלם לזה העולם כמאמרם ז"ל בא משה והורידה לארץ, כל חיותם וקיומם של כל העולמות הוא רק ע"י הבל פינו והגיונינו בה, והאמת בלתי שום ספק כלל. שאם היה העולם כולו מקצה עד קצהו פנוי ח"ו אף רגע אחת ממש מהעסק והתבוננות שלנו בתורה, כרגע היו נחרבים כל העולמות עליונים ותחתונים והיו לאפס ותהו ח"ו וכו', עכ"ל. עי"ש בכמה מקומות. ונמצא שעבודתנו בתורה ובתפילה הוא בבחינת תנו עוז לאלקים, וע"י זה שהיא בבחינת צורך גבוה שהקב"ה מתחבר ומשפיע בעולמות, וע"כ י"ל שבזה הוא שחלוק, שתפלה היא לענין ההתחברות להעולם לחיי שעה, והתורה לחיי עולם, אבל מצידנו הכל הוא עבודה ולעבוד את ה', וע"כ לענין אריכות בעבודת התפלה אמר ליה רבא שכדאי לעסוק בעבודת התורה.

אפריון נמטיה למע"כ ידידי הרה"ג ר' בנימין הכהן הוברמן שליט"א ראש חבורה ומרביץ תורה ביישיבתינו הק' אשר שם לילות כימים בעמל התורה, מברר ומלבן סוגיות חמורות ומחדש חידושי תורה, ומוסר חבורות בסוגיות נלמדות וגם מוסיף ע"ז שיעורים וחבורות בענייני תפילה, והעלה בידו חיבור שלם ומקיף בעניינים הנ"ל העומדים ברומו של עולם, ועכשיו מוציא חידושי וביאוריו לאור עולם לתועלת הרבים. ויה"ר שיתקבלו דבריו בי מדרשא ויהנו הלומדים ויתעלו בתפילתם ועבודתם, יפצו מעיינותיו להגדיל תורה ולהאדירה, הכו"ח לכבוד התורה.

אריה מלכיאל קוטלר באאמו"ר הגר"ש זצוק"ל

הן בא לפני ידידי יקירי וחביבי ה"ה הרה"ג ר' בנימין הכהן הוברמן שליט"א, והגיש לפני גליונות מקונטרסו החשוב והקר אשר בשם "עולם של תפילה" יקבנו. ותוכו רצוף פרקים נרחבים בביאור יסודות עבודת התפילה, מיוסדים על אדני פז מאמרי חמיו ורבותיו הראשונים והאחרונים זכונם לברכה, וערכם בטוב טעם ודעת ובשפה ברוחה ונעימה.

וראתי להעתיק בזה מדברי מרנא ורובנא מרן ראש הישיבה הגר"א זצוק"ל, בספרו הגדול משנת רבי אהרן (ח"ב) במאמר "סגולת הזמן דארבעים יום" אות ד' דברים נפלאים ומלהיבים בענין עבודת התפילה וז"ל, "ובאלו המ' יום שה' משה ברקיע [הכוונה למ' ימים הראשונים אחר קבלת התורה] למד כל התורה כולה כמבואר בכמה מקומות בחז"ל וכו', הרי שבמ' יום אלו עסק משה בלימוד כל התורה, לעומת זה מצינו שבמ' יום השניים ה' משה עסק בתפלה ובקשת מחילה על העגל כמוש"כ (דברים ט', כ"ה) את ארבעים היום וארבעים הלילה אשר התנפלת כי אמר ה' להשמיד אתכם, הרי לפניך כמה גדולה מעלת התפלה והעולמות שאין שיעור בהשגות התפלה ובהתקשרות העולמות עד שהזקק גם לזו מ' יום, והשווה בזה למעלת לימוד כל התורה כולה במ' ימים הראשונים.

"ומצינו (ברכות כ"ו ע"ב) שתפילות אבות תקנום, והגם שכידוע קיימו האבות כל התורה כולה, בכל זאת לא מצאנו בתורת תיקון לעולם להשלמת האנושות כולה, כי אם את ענין התפילה לרום את הדור ההוא והדורות הבאים. והא לך כמה מרומם ונעלה הוא ענין התפילה, ובאמת שאלמלא התירה התורה לא היה כלל באפשרות האדם לעמוד לפני הקב"ה בתפילה, כי איך יעמוד לבקש לשנות גזירתו של מקום, או ליעץ להקב"ה איך ינהיג עולמו או להשפיע לשנות רצונו יתב' וכו', אלא שזהו מחסדי הש"ת להגדיל את האדם ולקשרו עם עולמות העליונים וכו', וכל זה מתוקף האהבה דוגמת אב שמקבל משהו מבנו קטן כדי שיתקרב אליו, והאבות שהשיגו כל התורה כולה עד שלא ניתנה, לפיכך ירדו גם להיתר זה שנתנה תורה להתפלל לפניו, והמציאו תיקון התפלות לעולם.

"ועיין בנפש החיים ובשאר מחברים שהביאו בשם חזוהר, שאי אפשר לשום אדם להשיג עד היכן מגעת כוונת התפילה, ואף כוונת הארז"ל אינן אלא כטיפה מן הים לעומת הכוונות שכוונו בהן אנשי כנסת הגדולה, והביא שם בשם הזה"ק לבושין דלביש בצפרא לא לביש ברמשא, ע"ש הפירוש, ומ"מ כשמתפללין כראוי בכוונה ובעבודת הלב פועלת התפילה ועולה לפי כוונת המסדרים, וכל זה אם מצדינו מכוונים ע"פ כוונות האריות לנו, ולפחות בפירוש המלות וכוונת השמות ושעומד לפני הש"ת ממש ומדבק עצמו בחיבות התפילה, אבל כשמתפללים בלי כוונה ובלי דרך ארץ, ע"ז ליכא כלל היתר להתפלל וכ"ל, עכ"ל.

ונראה דיש להוסיף ולהמשיך בזה בדברי הגמ' הקדושה במס' ברכות (ו' ע"ב) עה"פ בתהלים (י"ב, ט') סביב ושעים יתהלכון כרם זלת לבני אדם, ואיתא שם "אמר ליה ההוא מרבנן לרב ביבי בר אבוי, ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק, מאי כרום זלות לבני אדם, אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומי של עולם ובני אדם מזולזין בהן. וברש"י מירש וז"ל, דברים שעומדים ברומי של עולם - כגון תפלה, שעולה למעלה, עכ"ל. וזכיתי לשמוע מפי מ"ר הגה"צ ר' ישראל חיים פזלן זצ"ל שאמר שממו של הסבא מקלם זצוק"ל, שהכונה שדברי התפלה עומדים לרום את העולם הקטן של אנשי עם קודש למדרגות רמות. אמנם מתאונן המשורר שבני אדם מזולזלין בהן ומפני כן אין זכרון לסגולת הרוממות, וי"ל ע"ד מה שכתבו (משלי י"ג, י"ד) בז' לדבר יחבל לו, ועד"ז מפרש מרן ראש הישיבה זצוק"ל (שם אות

ב' הא דכתוב בודד המלך ע"ה (מלכים א' א', ו' ויכסוהו בבגדים ולא יחם לו, עיי"ש. [וע"ע מש"כ בזה בקונטרס זה בפרק י'].

והנה ידידי הרה"ג ר' בנימין הכהן שליט"א, הינו מראשי החבורה החשובים בבית מדרשינו, ויושב כל ימיו על התורה ועל העבודה בהתמדה גדולה ובשקידה רבה, ובשאיפה טהורה לעלי' מתמדת כמדתם של בני עלייה המועטים, וביראתו הקודמת לחכמתו יחד עם קישוטי מידותיו התרומיות, והינו איש מרומם עובד את ה' ברעותא דליבא, ורב חילו בעבודתו לחזק ולרומם בני תבורתו החשובים.

וגם יש לו מורשת עשירה של מרביצי תורה שרוממו אנשי עם קודש שנמשכת בג' דורות, מזקיננו הגאון הרב ר' זאב הכהן זצ"ל בעהמח"ס זאב יטרף, ואחריו אביו מחותני הגאון הרב ר' אברהם יצחק שליט"א, והרי הרב ר' בנימין הוא בבחי' חוט המשולש שלא במהרה ינתק [עיי' תוס' כתובות ס"ב ע"ב בד"ה החוט המשולש].

והיינו דאהני ל' ללקט באמרים לעורר את אנשי עם קודש להתרומם ולהיכנס ב"עולם של תפילה", והיטיב לבאר בטוב טעם ודעת כחה ומעלתה של תפלה, ולייקר את ערך רוממות עבודת התפלה, ובודאי שדבריו היוצאים מן הלב יהיו נכנסין על הלב, ויתעוררו להתפלל בכונה וברעותא דליבא, ונוכה עיי"ז שיקבל ה' קול תפלתינו.

והנני בזה לברכו מקרב לב שאכן יזכהו הש"ת לברך על המוגמר ולהוציא לאור עולם פרי עמלו ויגיעו, ולהמשיך דרכו ועלייתו בקודש ללמוד וללמד, וללכת מחיל אל חיל בקניני התוה"ק ומעלות היראה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת, עד כי יבוא שילה בב"א.

הכ"ח ברגשי הוקרה והערצה רבה

219
219
219

תוכן הענינים

א	פתיחה
	פרק א
ח	תפלה מכשירה את האדם לקבל הדבר שהתפלל עליו
	פרק ב
יג	תפלה מביאה את האדם להכנעה במה שמכיר שהכל תלוי ביד הקב"ה
	פרק ג
יט	תפלה פועלת ע"י מה שמתקרב האדם להקב"ה על ידה
	פרק ד
כב	תפלה היא מטרה לעצמה
	פרק ה
כו	מעלות שאדם מקבל מעצם מעשה התפלה מלבד השגת בקשתו
	פרק ו
ל	מעיקרי עבודת התפלה הוא להכיר שמדבר ממש עם הקב"ה
	פרק ז
לה	מוטל על האדם לחזק הקשר של התפלה גם שלא בשעת התפלה
	פרק ח
לח	הטעם שאפשר לקבל דברים שלא התפלל עליהם
	פרק ט
מא	תפלה מועילה אף לקבל דברים שלא נגזרו על האדם
	פרק י
מה	תפלה על אחרים מועילה אף לפוטרם מעונש שנתחייבו בו
	פרק יא
נג	תפלה על דברים רוחניים
	פרק יב
ס	תפלה על רוחניות של אחרים

פרק יג	תפלה היא מציאות בטבע הבריאה, וכל הבא מכחה כאילו עשאו
סו	המתפלל עצמו .....
פרק יד	זלזול בתפלה מקטין את כח התפלה
עג	.....
פרק טו	אין תפלה שחוזרת ריקם
עח	.....
פרק טז	כחו של המרבה בתפלה
פג	.....
פרק יז	מעלת דבר שמקבל ע"י תפלה
צ	.....
פרק יח	תיקון לתפלה שהתפלל בלא כוונה
צו	.....
פרק יט	הקב"ה מקבל תפלת כל אדם, ואף תפלת רשע, ואפילו תפלות על
קב	דברים קטנים .....
פרק כ	תפלה מורידה שפע מלמעלה
קי	.....
פרק כא	תפלה מכוונת כנגד ד' עולמות וד' חלקי נפש האדם
קטז	.....
פרק כב	תפלה מכוונת כנגד בית המקדש
קכד	.....
סיכום פרקים כ - כב	
	תפלה מכוונת כנגד ד' עולמות וד' חלקי האדם,
קלב	וד' חלקי בית המקדש .....
פרק כג	חשיבות של סדר התפלה, וההכנה לתפלה
קלה	.....

תוכן מפורט

א ..... פתיחה

פרק א

ח ..... **תפלה מכשירה את האדם לקבל הדבר שהתפלל עליו**

תפלה מעלה את האדם למדריגה אחרת \ תפלה בעד אחרים מועילה מצד צערו של המתפלל \ דברי ה' דרך מכת תפלה יורד השפע מהקב"ה \ אין נותנים שום דבר משמים בלא תפלה \ באחרית הימים יש עבודה מיוחדת בתפלה לפתוח את השער של ימות המשיח

פרק ב

יג ..... **תפלה מביאה את האדם להכנעה במה שמכיר שהכל תלוי ביד הקב"ה**

הקב"ה תלה את ההשפעה בעבודת התפלה כדי שלא יהיה לאדם בושה בקבלת הטובה \ תפלה מביאה את האדם להכנעה והכרה שהכל תלוי ביד הקב"ה \ ע"י הכנעה האדם מתקרב אל הקב"ה \ סיום הדברים עיקר עבודת התפלה היא בלב

פרק ג

יט ..... **תפלה פועלת ע"י מה שמתקרב האדם להקב"ה על ידה**

מה שמקבל האדם מהקב"ה מתוך קירבה אין בזה הרגשת נהמא דכיסופא \ כח התפלה בשעת עשיית מצוה ובשעה שמעביר על מדותיו

פרק ד

כב ..... **תפלה היא מטרה לעצמה**

תפלה אינה רק אמצעי לקבל איזה דבר אלא היא מטרה בפני עצמה \ המטרה של תפלה היא ההתקרבות שבאה מכת התפלה \ אין לאדם לסמוך על כח תפלתו

פרק ה

כו ..... **מעלות שאדם מקבל מעצם מעשה התפלה מלבד השגת בקשתו**

תפלה היא מזון לנפש כמו מזון לגוף \ תפלה מצילה את האדם ממחשבת כחי ועוצם ידי וגם מסייעת לו לא לשקוע בגשמיות \ הקב"ה רוצה תפלה שבאה מתוך ההכרה שהישועה תלויה רק בידו

פרק ו

מעיקרי עבודת התפלה הוא להכיר שמדבר ממש עם הקב"ה . . . . . ל

ב' דינים בכוונה בתפלה, פי' המילות, ושעומד לפני ה' \ דברי הרמח"ל שתכלית התפלה היא שיתקרב אליו יתברך \ בשעת התפלה צריך שתהיה קורבה לבבית להקב"ה \ הקושי להחזיק רציפות המחשבה בתפלה תלוי בהתקרבות להקב"ה

פרק ז

מוטל על האדם לחזק הקשר של התפלה גם שלא בשעת התפלה . . . . . לה

צריך לחזק את הקשר עם הקב"ה במשך היום \ ע"י חיזוק אמונה בהשגחה פרטית נתחזק ממילא הכוונה בתפלה \ צריך להתפלל להקב"ה על כל דבר שעושה

פרק ח

הטעם שאפשר לקבל דברים שלא התפלל עליהם . . . . . לח

ג' טעמים שאנשים מקבלים דברים שלא נראה שהתפללו עליהם \ סוג השכר של מעשים טובים נקבע כפי כוונת העושה

פרק ט

תפלה מועילה אף לקבל דברים שלא נגזרו על האדם . . . . . מא

ע"י תפלה יכול האדם לקבל דבר שהיה ראוי לחבירו \ האדם מקבל מה שהתפלל עליו בשכר ההכרה שדבר זה תלוי בידו יתברך \ הערה על מש"כ המהר"ם ש"ק דכח התפלה על אחרים הוא במה שמצטער עליהם \ תפלה על אחרים מועילה משום שראוי שיקבל המתפלל שכר על תפלתו \ תפלה על אחרים מועילה מכח ההשפעה שעוברת דרך המתפלל

פרק י

תפלה על אחרים מועילה אף לפטרם מעונש שנתחייבו בו . . . . . מה

המתפלל על אחרים נתעלה בעבודתו וממילא נתוספו זכיות לזה שהתפלל עליו \ אדם שהתפלל חבירו עליו נתעלה גם מכח שכל ישראל מאוחדים כאחד \ הטעם שמועילה תפלה על אחרים שלא ייענשו אף כשלא עשו תשובה \ במה שניתוספו זכותים לזה שהתפלל עליו נתעלה למדרגה חדשה ושוב אינו ראוי לגזירה שנגזרה עליו \ יש קטרוג על כהן גדול אם לא התפלל על בני דורו שלא יבואו להריגה בשוגג \ הטעם שמועילה תפלת כהן גדול שלא יהרגו בשוגג אף שכבר נתחייבו גלות בדיני שמים \ ע"י שמתפלל הכהן גדול על רשע מרבה כבוד שמים ומתקן בזה מה שפגם הרשע במעשיו \ אם הכהן גדול היה מתפלל על הרוצחים שלא יהרגו היה מתקן חטאם ולא היו צריכים לילך לגלות \ במיתת כהן גדול נתקן החטא של ההורג בשוגג \ סיום הדברים

פרק יא

תפלה על דברים רוחניים ..... נג

הטעם שתפלה על דברים רוחניים אינה חסרון בבחירה \ תפלה על דברים רוחניים אינה לקבלם במתנה אלא שתהיה סייעתא דשמיא בעשייתם \ תפלה על סייעתא דשמיא אינה חסרון במה שאמרו חז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים \ תפלה על דברים רוחניים מועילה רק לאחר שכבר עשה השתדלות באותם דברים \ התפלה עצמה היא הבחירה וההשתדלות של האדם בעשיית הטוב \ התפלה היא ביטוי למהות הנפש שהיא רצונות האדם \ התפלה קובעת ומחזקת בנפש האדם אותו דבר שמבקש \ מה שמקבל האדם ע"י תפלתו נחשב מעשה ידיו ולא סיוע מן השמים

פרק יב

תפלה על רוחניות של אחרים ..... ס

ראיות דתפלה מועילה על רוחניות של אחרים \ האדם שמתפללים עליו גורם למתפלל עלייה ברוחניות ועי"ז זוכה זה שמתפללים עליו לסייעתא דשמיא \ תפלה על דברים רוחניים של אחרים מועילה רק לשנות "נקודת הבחירה" שלהם לקרבם לצד הטוב \ בתפלה על רוחניות של חברו נחשב שהאדם שהתפללו עליו בחר בטוב כיון שכל ישראל כאיש אחד \ סיוע הדברים

פרק יג

תפלה היא מציאות בטבע הבריאה, וכל הבא מכחה כאילו עשאו

המתפלל עצמו ..... סו

מותר להתפלל על נס שאינו יוצא לגמרי מדרך הטבע \ תפלה היא מציאות בטבע הבריאה \ מה שפועל האדם בתפלתו נחשב שעשה את הדבר בעצמו ונקרא על שמו \ מה שפועל האדם בתפלתו מתייחס אחר הזמן שהתפלל

פרק יד

זלזול בתפלה מקטין את כח התפלה ..... עג

כשבני אדם מזלזלין בתפלה היא לא פועלת את פעולתה \ שיחה בשעת התפלה וזלזול במקום התפלה אף הם מקטינים את כח התפלה \ גזירות ת"ח ות"ט והשוואה הנוראה באו מפני שזלזלו בכח התפלה

פרק טו

אין תפלה שחוזרת ריקם ..... עח

תפלת תלמידי חכמים וצדיקים בתקופת מלחמת עולם השניה הועילו להצלת יחידים \ תפלת ת"ח וצדיקים בתקופת מלחמת עולם השניה הועילו להרבות את כלל ישראל לאחר המלחמה \ תפלת אברהם אבינו על סדום הועיל להציל לוט ובנותיו \ לפעמים אין האדם מקבל מה שהתפלל עליו כדי שיחשב שנגבה ממנו בחובתו

פג ..... כחו של המרבה בתפלה

אפילו אם נדמה לאדם שלא הועילה תפלתו אל יניח מלהתפלל \ הקב"ה עושה חסד עם מי שמרבה בתפלה אפילו אם אינו כדאי לעשות חסד עמו \ אין הקב"ה מקפיד על מי שמפציר בו בריבוי תפלות \ בריבוי תפלה תתחזק הכרת האדם שרק הקב"ה יכול לעזור לו \ ע"י ריבוי התפלות מתקרב האדם אל הקב"ה ונעשה ראוי שתתקבל תפלתו \ יש כח מיוחד לריבוי תפלות הנקרא "פגיעה" \ יש זמני רצון שבהם תפלת האדם מתקבלת לפני הקב"ה, ואם ירבה להתפלל תזדמן תפלתו בעת רצון

צ ..... מעלת דבר שמקבל ע"י תפלה

מה שמקבל אדם מכח התורה או מכח תפלה יש בו סייעתא דשמיא שיתקיים בידו \ דבר שבא לאדם מכח ריבוי תפלה יש בה ריבוי סייעתא דשמיא \ אין להתעקש בתפלה על דבר גשמי מסויים \ יש אומרים שאין להתפלל כלל על דבר גשמי מסויים \ מבואר בזהר שהאדם צריך לפרט מה שמתפלל עליו \ מש"כ הפלא יועץ דאחר כל תפלה יאמר "והטוב בעיניך עשה"

צו ..... תיקון לתפלה שהתפלל בלא כוונה

סתירה בדברי חז"ל אם הקב"ה מקבל את התפלות בעצמו או ע"י המלאכים \ תפלה בכוונה הקב"ה מקבלה בעצמו \ המלאכים מזככים תפלה שהתפלל בלא כוונה \ תפלה שלא בכוונה נתקנת ע"י תשובה או ע"י תפלה בכוונה \ עבירות האדם עושות מחיצה שמעכבת את תפלותיו לעלות לפני הקב"ה \ ע"י תפלה בכוונה האדם מתקשר להקב"ה וממילא מתקבלים התפלות שהתפלל בלא כוונה

הקב"ה מקבל תפלת כל אדם, ואף תפלת רשע, ואפילו תפלות על**קב ..... דברים קטנים**

הקב"ה שומע לתפלת כל המתחנן לו ואף למי שאינו צדיק \ הקב"ה מקבל אפילו תפלת רשע \ יש מעלה לתפלת צדיק כיון שאין לו עבירות המעכבות תפלתו, וגם מתקבלת תפלתו מהר כדי שלא יצטער \ תפלת צדיק מתקבלת אפילו בתפלה קצרה \ תפלת צדיק מתקבלת מיד לפני הקב"ה ואינו צריך לילך דרך המלאכים \ ראוי להתפלל להקב"ה אפילו על דברים קטנים \ יש השגחה מיוחדת למי שמתפלל על כל דבר

פרק כ

תפלה מורידה שפע מלמעלה ..... קי

התפלה נתקנה בסדר מדוקדק וכל חלק של תפלה מצטרף למהלך שלם \ התפלה נתקנה להוריד השפע המיוחד לכל יום \ צריך לכוון בתפלה שעומד בארץ ישראל, בירושלים, בבית המקדש, ובקודש הקדשים \ כדי לקבל השפע צריך האדם לקשר העולמות התחתונים בעליונים \ התפלה נתקנה במקום קרבנות שסגולתם היתה ג"כ לקשר העולמות התחתונים לעליונים \ יש ד' עולמות, עשיה, יצירה, בריאה, ואצילות \ התפלה צריכה לילך דרך הד' עולמות, ובנין התפלה מכוון כנגד הד' עולמות \ קדיש נאמר בין כל חלק וחלק בתפלה \ יש ג' חלקים לאחר תפלת שמונה עשרה כדי להוריד השפע דרך ג' עולמות

פרק כא

תפלה מכוונת כנגד ד' עולמות וד' חלקי נפש האדם ..... קטז

ד' חלקי הנפש מכוונים כנגד ד' עולמות \ ברכות השחר וקרבנות נתקנו כנגד עולם העשיה וכנגד הגוף והנפש שבאדם \ פסוקי דזמרה נתקנו כנגד עולם היצירה וכנגד חלק ה"רוח" שבנפש האדם \ קריאת שמע וברכותיה נתקנו כנגד עולם הבריאה וכנגד חלק ה"נשמה" שבנפש האדם \ שמונה עשרה נתקנו כנגד עולם האצילות, וכנגד חלק ה"חיה" שבנפש האדם \ לאחר שמונה עשרה יש ג' חלקים בתפלה כנגד העולמות של בריאה, יצירה ועשיה \ בשעת התפלה האדם הולך ממש בד' עולמות \ ד' העולמות הם עולמות רוחניים ואינם שייכים לבחינת מקום \ גם בעולם העשיה יש השגות השייכים לעולם היצירה \ יצר הרע של תאוה שייך לעולם העשיה, ויצר הרע הרוחני שייך לעולם היצירה \ מחלוקת בני אשכנז וספרד האם תפלת "הודו" באה לבטל את היצר הגשמי או הרוחני

פרק כב

תפלה מכוונת כנגד בית המקדש ..... קכד

סיכום הדברים שהתפלה מכוונת כנגד ד' חלקי הנשמה וד' עולמות \ חלקי התפלה מכוונים כנגד ד' חלקי בית המקדש \ ביאורו של הג"ר שמעון שוואב זצ"ל דכל פרטי התפלה מכוונים כנגד בית המקדש \ רמז נאה למש"כ הג"ר שמעון שוואב זצ"ל דתפלת יוצר המאורות היא כנגד השלחן \ רמז נאה למש"כ הג"ר שמעון שוואב זצ"ל דתפלת אהבה רבה היא כנגד המנורה \ רמז נאה למש"כ הג"ר שמעון שוואב זצ"ל דקריאת שמע היא כנגד מזבח הקטורת

סיכום פרקים כ - כב

תפלה מכוונת כנגד ד' עולמות וד' חלקי האדם,

וד' חלקי בית המקדש ..... קלב

עולם העשייה [עולם הזה], מכוון כנגד הגוף והנפש שבאדם, שמכוון כנגד המעשה שבאדם, וכנגדו תיקנו ברכות השחר ופרשת הקרבנות, והוא מכוון כנגד הר הבית והעזרה, ובדרך \ עולם היצירה [עולם המלאכים, עולם הרוח], מכוון כנגד חלק ה"רוח" שבנפש האדם שמכוון כנגד "הדיבור" שבאדם, וכנגדו תיקנו פסוקי דזמרה, והוא מכוון נגד האולם, ובדרך \ עולם הבריאה [עולם הכסא, עולם הנשמות], מכוון כנגד חלק הנשמה שבנפש האדם, שמכוון כנגד ה"מחשבה" שבאדם, וכנגדו תיקנו קריאת שמע וברכותיה, ומכוון כנגד \ עולם האצילות ["עולם אלקות", "אין"], מכוון כנגד חלק ה"חיה" שבנפש האדם, וכנגדו תיקנו תפלת שמונה עשרה, ומכוון כנגד בית קדשי הקדשים.

פרק כג

חשיבות של סדר התפלה, וההכנה לתפלה ..... קלה

מלבד הבנין הכללי של תפלה, יש תפקיד מיוחד בכל חלק של תפלה \ ידיעת סדר התפלה וחשיבותה מקילה על האדם להתפלל בחשק ושלא לאחר לתפלה \ המדלג חלקים מהתפלה מקלקל הצינורות ומונע השפע מלבוא לעולם \ חשיבות ההכנה לתפלה

פתיחה

תנן באבות (פרק א משנה ב) "שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה, הוא היה אומר, על שלשה דברים העולם עומד על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות חסדים". והנה אף שעיקר הפירוש של "עבודה" הוא עבודת הקרבנות בבית המקדש, אבל כבר כתב במחזור ויטרי (סימן תכד) דעכשיו שאין בית המקדש קיים, מתקיים העולם ע"י תפלה, שהתפלה חשובה כעבודה.

וביאר שם דבר זה, "דבזמן שבית המקדש היה קיים, היה העולם מתברך ליושביו והגשמים יורדין בזמנך", [וכמש"כ בזהר שלח לך (ח"ג דף קסא:)] דקודש הקדשים הוא הלב של כל הארץ והעולם, וממנו נזון העולם, וה"ג בזמן הזה כשאין בית המקדש קיים, ע"י תפלה יורד השפע לעולם.

ועיי"ש שכתב דהך יסוד שכתב "שהתפלה חשובה כעבודה" מפורש בספרי בפרשת עקב (פיסקא מ"א) על הפסוק "ולעבדו בכל לבבכם" (עקב י"א, י"ג) וז"ל, דבר אחר לעבדו זו תפלה, אתה אומר זו תפלה או אינו אלא עבודה, תלמוד לומר בכל לבבכם ובכל נפשכם, וכי יש עבודה בלב הא מה תלמוד לומר ולעבדו זו תפלה וכו', וכשם שעבודת מזבח קרויה עבודה כך תפלה קרויה עבודה, עכ"ל.

וכדבריו פי' ג"כ רבינו יונה באבות (שם) וז"ל והתפלה אלינו עכשיו במקומה [של קרבנות] כמו שאחז"ל (תענית דף ב.) ולעבדו בכל לבבכם אי זה היא עבודה שבלב הוי אומר זו תפלה, עכ"ל.

[אמנם, אין פירושו של רבנו יונה במשנה שוה ממש לפירושו של מחזור ויטרי הנ"ל, דרבינו יונה שם מבאר כוונת המשנה "העולם עומד", "שבשביל דברים אלו נברא העולם וכו' מפני שהם רצון הקב"ה, ר"ל שנברא העולם בשביל בריותיו שעתידין להיות רצון לפניו ע"י עשיית אלה הדברים". אבל מדברי המחזור ויטרי הנ"ל מבואר שפי' הכוונה של "העולם עומד" באופ"א, שר"ל, "שמתקיים על ידה", וכוונת המשנה היא כנ"ל, דבזמן שבית המקדש היה קיים העולם היה מתקיים ע"י התורה, עבודת הקרבנות, וגמילות חסדים, ובזמן שאין הבית המקדש קיים, העולם מתקיים ע"י תפלה במקום עבודת הקרבנות.]

והנה, ממה שכתב במחזור ויטרי הנ"ל שבזמן שאין הבית המקדש קיים העולם עומד על עבודת התפלה במקום על עבודת הקרבנות, נראה בעליל שיש קשר בין עבודת הקרבנות לעבודת התפלה. וכן מבואר בגמ' במס' ברכות (דף כו:), דאיתא שם "רבי יהושע בן לוי אמר תפלות כנגד תמידין תקנום". וכן מצינו במדרש תנחומא (פרשת כי תבוא א') "צפה משה ברוח הקודש וראה שבית המקדש עתיד ליחרב והבכורים עתידין ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלשה פעמים בכל יום, לפי שחביב תפלה לפני הקדוש ברוך הוא מכל מעשים טובים ומכל הקרבנות, שכך כתיב, תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב (תהלים קמ"א, ב') ע"כ.

וצריך להבין מהו הקשר בין עבודת הקרבנות לעבודת התפלה. ועוד צ"ב, דאין יכול לומר שבזמן שאין בית המקדש קיים, העולם עומד על עבודת התפלה במקום עבודת הקרבנות, הלא בהשקפה ראשונה נראה דתפלה היא רק היכא תמצא למלאות את חסרונו של האדם ואינו תכלית בפני עצמה, וא"כ איך שייך לומר שבשביל דבר זה מתקיים העולם.

והנראה בזה, דהנה כתב הספורנו בריש פרשת ויקרא על הפסוק "אדם כי יקריב מכם" (א', ב') וז"ל, אדם כי יקריב מכם, כי יקריב מעצמכם בוידוי דברים והכנעה, על דרך ונשלמה פרים שפתינו (הושע י"ד, ג'), וכאמרו זבחי אלקים רוח נשברה (תהלים נ"א, י"ט), כי אין חפץ בכסילים המקריבים בלתי הכנעה קודמת, וכבר אמרו ז"ל (חולין דף ה.) מכם ולא כולכם, להוציא את המומר, עכ"ל. ומבואר מדבריו, שכדי שהאדם יתרצה לפני הקב"ה בקרבן שהוא מביא, צריך להכניע עצמו לפניו.

ועיין בשל"ה במסכת תענית (תורה אור, אות קצ"ז) שכתב יותר מזה, שכל הכוונה בעבודת הקרבנות היא גופא להכניע את האדם לה'. שכתב שם, שאם האדם אומר פרשת קרבנות בשברון הלב, הקב"ה "מקבל שברון לבו במקום זבחים, שכוונתם לשבור את האדם, ולהיותו נכנע כמו שנאמר זבחי אלקים רוח נשברה (תהלים נ"א, י"ט) עיי"ש.

ובאמת, מש"כ השל"ה שהכוונה בעבודת הקרבנות הוא להכניע האדם לפני ה', כן מבואר בגמ' במס' מגילה (דף לא:): כמו שיתבאר בסמוך. דאיתא שם "א"ר אמי אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי וכו'". ובהמשך דברי הגמ' שם [שלמד רב אמי דין זה ממה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו "קחה לי עגלה

משולשת" (לך לך ט"ו, ט') [[מבואר שכוונת רב אמי הוא דאלמלא הקרבת הקרבנות לא נתקיימו שמים וארץ. וכן פי' רש"י במס' תענית (דף כז: ד"ה א"ר אסי) "שאלמלא מעמדות. עיסקי קרבנות שישראל עושין", עיי"ש.

אך צ"ב, דא"כ למה תלה רב אמי את קיום העולם במעמדות שהוא רק תקנת חכמים שיהיו כ"ד משמרות של ישראל עומדים להתפלל ולהתענות על הקרבת קרבנות, ולא על הקרבת הקרבנות עצמם, והרי עיקר קיום העולם הוא על הקרבת הקרבנות בעצמם.

ויש ליישב, דהנה איתא במשנה ריש פ"ד דמס' תענית "אלו הן מעמדות לפי שנאמר צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי, וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו, התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות, על כל משמר ומשמר היה מעמד בירושלים של כהנים של לויים ושל ישראלים". והעיר הסבא מקלם (ספר חכמה ומוסר ח"ב מאמר ק"ן), ד"מה זה פשוט כ"כ שצריך האדם לעמוד על קרבנו".

וביאר הענין עפמש"כ הרמב"ן בפרשת ויקרא (א', ט') וז"ל, כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה, צוה השם כי כאשר יחטא יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויזרוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו וכו', עכ"ל. ולפי דבריו י"ל שלכך תקנו חז"ל מעמדות משום ש"אם אינו עומד על גביו בטל מצב הקרבן".

ומדברי הסבא מקלם מבואר שעיקר התכלית של הקרבת קרבנות הוא מה שעל ידם האדם יצייר בנפשו שכל מה שעושים לבהמה היו צריכים לעשות לו, וזה היה נעשה בשעת המעמדות. ולפי"ז אתי שפיר היטב למה תלה רב אמי קיום העולם על המעמדות ולא על הקרבת הקרבנות עצמם, כיון שבלא המעמדות ליכא קיום העולם משום שחסר בתכלית של הקרבת קרבנות, שאם אין האדם עומד על קרבנו לא יבוא להכנעה לפני ה' ע"י קרבנו.

ויש להוסיף על זה, דהנה עיי"ש ברמב"ן בפרשת ויקרא שכתב עוד ש"קרבן" הוא מלשון "קריבה ואחדות". ויתכן לומר דביאור דבריו בזה הוא

ע"פ הנ"ל, בהקדם מה דאיתא בגמ' במס' סוטה (דף ה.) "ואת דכא ושפל רוח, רב הונא ורב חסדא חד אמר אתי דכא וחד אמר אני את דכא ומסתברא כמ"ד אני את דכא", ופי' רש"י שם (ד"ה אני את דכא) דביאור מ"ד "אני את דכא" הוא "אני מרכין שכינתי אצלו". ומבואר, שכשהאדם מכניע עצמו זה מקרבו לה' קורבה גדולה, ובזה מתבארים דברי הרמב"ן הנ"ל ש"קרבן" הוא מלשון "קריבה ואחדות", כיון שהעיקר כוונה של הקרבת קרבנות הוא גופא להכניע את האדם לה'.

והנה גם בקרבנות שאינם באים על חטא מצינו דבר זה, דיעויין במהר"ל (נתיבות עולם, ריש נתיב העבודה) שכתב דעבודת הקרבנות הם לתועלת האדם ש"האדם מוסר עצמו אל ה' יתברך, ואף אם אין מוסר נפשו אליו רק ממון שלו שמקריב אליו קרבן, מכל מקום גם זה נקרא שמוסר עצמו אל ה' יתברך כאשר מקריב אליו ממון שלו, ונקרא זה עבודה כי העבד קנוי לרבו והוא וממון שלו הכל לאדון שלו, ולכך כאשר מביא קרבן אליו מורה שהוא שלו כמו העבד שהוא קנוי לרבו, ולכך נקרא זה עבודה אל ה' יתברך". ומבואר מדבריו כנ"ל, שבכל קרבן שהאדם מביא הוא מוסר עצמו אל ה' בנפשו או בממונו, וזהו התכלית של עבודת הקרבנות.

ועיי"ש עוד במהר"ל [בהמשך דבריו] שהוסיף שכן הוא בענין תפלה, "שמתפלל לפניו כמו עבד שמתפלל לפני אדון שלו על צרכיו אשר הוא מבקש, ובזה נראה כי האדם צריך לו, וא"כ שהאדם נתלה בו יתברך הוא שלו, שכל אשר נתלה באחד הוא שלו וכו', ולכך התפלה היא עבודה גמורה, שמורה שהאדם נתלה בו יתברך". ומבואר מדברי המהר"ל, שעיקר עבודת התפלה היא ג"כ עבודת הכנעה כמו עבודת הקרבנות, שע"י שהאדם מתפלל הוא מכניע את עצמו ובא להכרה שכל מה שיש לו הוא מאת הקב"ה.

וזה באמת משנה מפורשת בגמ' במס' ברכות (דף ל:), "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש", ופרש"י שם (ד"ה כובד ראש) דכובד ראש היינו "הכנעה". וכן כתב בספר פלא יועץ (ענין כניעה) וז"ל, ולפי מה שכתבו המקובלים עיקר קיבול תפלות תלוי בהכנעה, עכ"ל.

וכן נתבאר דבר זה בגמ' במס' סנהדרין (דף מג:), דאיתא שם "אמר ר' יהושע בן לוי בזמן שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שכר עולה בידו, מנחה שכר מנחה בידו, אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן שנאמר זבחי אלקים רוח נשברה, ולא עוד אלא שאין

תפלתו נמאסת שנאמר לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה". והטעם שמי שדעתו שפלה עליו זוכה בשני ענינים אלו [דנחשב כאילו הקריב כל הקרבנות, ואין תפלתו נמאסת], הוא משום שמי שדעתו שפלה עליו הוא ענין של הכנעה כדמשמע במהרש"א שם, ולכך ע"י שמכניע את עצמו זוכה לשני הענינים הנ"ל שג"כ ענינם הכנעה לה.

וכן מצינו בתהלים, דכתיב "רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו" (קמ"ז, י"א), ופי' במצודת דוד שם וז"ל, רק רוצה ה' ביראיו, וחוזר ומפרש שהם המיחלים לחסדו ואינם בוטחים בעצמם בחוזק השוק או בגבורת הסוס, כי הבוטח באלו מסיר יראת ה' מעל פניו, עכ"ל. ומפורש בדבריו כנ"ל, דהענין של תפלה הוא שהאדם תולה עצמו ביד הקב"ה ואינו בוטח בכח עצמו להשיג את צרכיו.

ויתכן להוסיף על מש"כ, דהנה בנפש החיים (שער ב' פרק ט', ובהגה"ה שם) כתב שהתפלה היא עיקר מזון לעולמות ולנפש האדם עצמו, כמו שהיו הקרבנות בשעתם עיקר המזון של העולם כענין "את קרבני לחמי" (פנחס כ"ח, ב'), עיי"ש.

ולפי הנ"ל יש לפרש דכמו שתפלה מביאה שפע לעולם במה שהאדם מכניע עצמו לה' ומכיר שהכל ממנו יתברך [כמו שיתבאר בעזה"י בארוכה בפרק ב'], כמו כן בהקרבת קרבנות, במה שהאדם מכיר שהקרבתו שהוא מקריב וכל מה שיש לו הוא ממנו יתברך, בזה הוא מביא שפע וקיום לעולם.

ועפמש"כ מובן הקשר בין עבודת הקרבנות לעבודת התפלה, ששניהם ענינם להכניע עצמו לה'. וגם מיושב מה שהקשינו לעיל איך יכול לומר שבזמן שאין הבית המקדש קיים העולם עומד על עבודת התפלה הרי בהשקפה ראשונה תפלה היא רק היכא תמצא למלאות חסרונו של האדם ואינה תכלית בפני עצמה. דלדברינו ניחא, דאין עיקר ענינה של תפלה היכא תמצא למלאות חסרונו, אלא ענינה להכניע עצמו לפני ה', וכמש"כ.

ונמצינו למדים, שהעולם עומד על העבודה, בין על עבודת הקרבנות ובין על עבודת התפלה. ויש בזה ב' משמעות, א) שהעולם נברא מפני שעבודה מביאה נחת רוח להקב"ה. ב) שהשפע בא לעולם ע"י ב' דברים אלו, וזהו ע"י שדברים אלו מביאים את האדם להכנעה ולהכרה שכל מה שיש לו הוא מידו יתברך, ועי"ז מתקרב האדם להקב"ה.

מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, ובפרט ששם חלקי מיושבי בית המדרש, ועל אשר זיכני ליכנס לתוך עולמה של תפלה, ולמסור וועדים על עניני תפלה. ספר זה יוצא בס"ד מתוך וועדים שזכיתי למסור לחבורה של אברכים ובחורים חשובים בהאי בית אולפנא רבה בית מדרש גבוה בליקוואוד, מקום שמגדלים בו לתורה ותפלה.

כאן הוא המקום להביע תודתי למרנן ראשי הישיבה שליט"א על התמסרותם לכל בני הישיבה בין בעניני רוחניות ובין בעניני גשמיות, יאריך ה' ימיהם ושנותיהם מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ויזכו להמשיך עבודתם הק' עד ביאת גואל צדק. וכן אזכיר הכרת הטוב לחברת מוקירי התורה "אדירי התורה", אשר מוסרים נפשם יומם ולילה להרים קרן התורה, לתמוך בני הישיבה בצורה מכובדת, תהי משכרתם שלמה מעם ה' אלקיננו.

תכלית ספר זה הוא לפרש את היסודות והכח של תפלה, ולגלות שהסדר שתקנו חז"ל בתפלה הוא באופן מדוקדק מאד. ובאמת, עיקר היסוד שיוצא מספר זה, שהתכלית של תפלה אינה לקבל מהקב"ה מה שחסר לנו, אלא היא הדרך להיות דבוק בהקב"ה, ולא רק בשעת התפלה אלא שתמיד כל היום יהא האדם פונה להקב"ה. וכלשונו הזהב של הג"ר שמשון פינקוס זצ"ל (ספר תפארת שמשון, פרשת עקב עמוד קפ"א) וז"ל, אם שבת היא הלב של עם ישראל, ואמונה היא המח של היהודי, הרי שתפילה היא הדם של היהודי, הדם הוא נוזל המקשר את האדם עם מקור החיים וכו' תפלה צריכה למלאות את כל האדם כמו הדם שממלא את האדם מראשו ועד רגליו, עכ"ל.

וזה פשוט, דכפי מה שהאדם מעריך ומחשיב את התפלה, ומבין כחה וסדרה, כך יקל עליו בעבודתו לקנות קנין נפשי בעבודת התפלה, ולהתפלל במתינות ולא לדלג חלקים מן התפלה.

לא באתי בספר זה לחדש דרך חדשה בעבודת התפלה רק לברר מה שהורונו חז"ל, הראשונים, האחרונים וחכמי דורינו, מה היא העבודה והכח של תפלה. כל פרק היא פרי עמילות של שעות ארוכות וחיפוש אחר חיפוש בספרים העוסקים בעבודת התפלה, וכן הושקעה הרבה גייעה בכתיבת הדברים באופן ברור להקל על הקורא. וכאן המקום להכיר טובה לעורך המומחה הר' יעקב שוסטער שליט"א, על מלאכתו מלאכת אומן, שהעיר הערות ותיקונים לאורך כל הספר, ועל ידו נתלבנו הענינים ליבון אחר ליבון עד שיצא ספר שראוי להעלות על שלחן מלכים.

קראתי שם הספר "עולם של תפלה" מפני שיש "עולם" מלא של מדריגות שיכול האדם להשיג ע"י ידיעת והבנת יסודות התפלה שמתבארים בעזה"י בספר זה. וכן מפני שיש "עולם" מלא בתוך סדר התפלה עצמה שתיקנו חז"ל שיתבאר בעזה"י בתוך הספר, דתפלה אינה רק ליקוט של בקשות, אלא שסידרו חז"ל סדר התפלה באופן מדוקדק מאד כדי שעל ידה האדם יעלה לפני הקב"ה לקבל שפע מאתו יתברך. וגם שהתפלה מכוונת כנגד ד' חלקי הנשמה, וכנגד ד' עולמות, וכנגד בית המקדש, שהאדם עולה בתפלתו מדריגה אחר מדריגה עד שמגיע לקודש הקדשים ולפני כסא הכבוד, ושיש סדר מדוקדק לאחר התפלה לירד מדריגה אחר מדריגה להוריד השפע שקיבל.

גם מרומז בשם הספר שמי ושם הורי שליט"א, שהגימטריא של "עולם של תפלה" עם הכולל הוא בנימן בן אברהם יצחק וחיה הוברמן [ואף שאני כותב שמי בנימין עם שני יודין, באמת בתורה נכתב רוב פעמים חסר יו"ד השני, וכן נפסק בשו"ע (אבן העזר סימן קכ"ט סעיף ל') דשם בנימן יש לכתבו חסר יו"ד בתרא]. ודבר נכון הוא לרמז הורי שליט"א בשם הספר, שכל מה שיש לי משלהם הוא, ומהם למדתי באופן מוחשי שאין דבר חשוב בעולם חוץ מעבודת ה'. יוסיף הקב"ה עליהם ברכה עד בלי די, ויזכו לרוות רוב נחת מכל צאצאיהם עד ביאת גואל צדק.

וגם אזכיר לטובה את מו"ח הרב מנחם מנדל פרידמאן זצ"ל, אשר היה סמל לכל במידות טובות וביראת שמים ואהבת הבריות, ובפרט בעבודת התפלה שהיה מתפלל תמיד כעבד לפני רבו. ויבלח"ט תודתי נתונה לחמותי שתחי', על כל הסעד והעזר שעוזרת לנו מידי שבוע בשבוע בכדי שאוכל לישב באהלה של תורה. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שימלאו כל משאלות לבה לטובה.

ועל כולם אביע הכרת הטוב לאשתי החשובה שתחי', שנוטלת על עצמה עול החזקת הבית וגידול הילדים במסירות ושמחה, כדי שאוכל ללמוד במנוחת הנפש והרחבת הדעת.

ואסיים דברי בתפלה לה', שאזכה להמשיך ללמוד וללמד מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת, ולחבר עוד חיבורים כהנה, ושלא תמוש התורה מפי, ומזרעי, ומזרע זרעי, עד עולם, אמן כן יהי רצון.

פרק א

תפלה מכשירה את האדם לקבל הדבר
שהתפלל עליו

תפלה מעלה את האדם למדרגה אחרת

כתב בספר עיון תפלה להרב יעקב צבי מקלנבורג זצ"ל [בעל הכתב והקבלה] בפתח לספרו, דבהשקפה ראשונה יש לשאול שאלה גדולה בכל הענין של תפלה, דממה נפשך, אם נגזר מהקב"ה טוב על האדם אין צורך לתפלה, ואם לא נגזר, איך תועיל תפלה לשנות את רצון השם שיגזור עליו טוב.

וכתב שם לפרש בשם ספר העיקרים (מאמר ד' פרק י"ח), דהשפעות העליונות יושפעו על המקבל רק בהיותו במדרגה ידועה והכנה ידועה לקבלם. ומדמה זה למי שנגזר עליו שיצליח בתבואותיו בשנה זו, שמ"מ אם לא יעשה פעולות השתדלות כמו חרישה וזריעה ודאי לא יצליחו תבואותיו, והוא מונע מעצמו הטוב ההוא, ונמצא דמה שנגזר עליו לטובה הוא בתנאי שיכין עצמו לקבל הטובה, וכן הוא בתפלה, דאף אם נגזר על האדם טוב, לא תתקיים הך גזירה אלא כשיהיה במדרגה הראויה לקבל הטובה, וזה נעשה ע"י תפלה. וכן כשנגזר רע על האדם, לא תתקיים הגזירה אלא בשעה שהוא עומד באותה מדרגה שראויה להך גזירה, אבל אם יעלה במדריגתו ע"י תפלה לא תתקיים הגזירה.

וכע"ז כתב המבי"ט בספר בית אלוקים (שער התפלה פרק י"ד), וז"ל, אבל אותם שאינם במדרגת הצדיקים, התפלה צריכה אליהם להשלים חפצם ורצונם כדי שיפתחו לבם לתשובה שלימה לפניו, ולסיבה זו מונע הקל יתברך מהבלתי מוכנים לעבודתו מה שראוי להם ומוכן מיום צאתם לאויר העולם, בכדי שיעוררו לבם בתשובה ויחזיר להם מה שראוי להם מיום לידתם, עכ"ל. וכן ראיתי בנפש החיים (שער ב' פרק י"ב) שכתב שע"י תפלה "שב ומתחרט באמת על עונו שגרם על ידו הצער של מעלה, אז יסורין מסתלקין מעליו".

ועיי"ש בספר עיון תפלה שכתב עוד, דלפי מש"כ בספר העיקרים מובן מה שבדרך כלל מצינו שהלשון של תפלה הוא לשון מתפעל ולא לשון פועל כמו "פילה", וכמו שכתוב בתהלים (ק"ו, ל') "ויעמד פנחס ויפלל", משום שהכח של תפלה אינו מה שאדם פועל במקום אחר בכח תפלתו אלא מה שהאדם עצמו מתעלה בתפלתו.

תפלה בעד אחרים מועילה מצד צערו של המתפלל

אך, בספר עיון תפלה שם הקשה על מש"כ בספר העיקרים, דאם הכח של תפלה הוא ע"י מה שהמתפלל עצמו משתנה, האיך מועילה תפלה שאדם מתפלל בעד אחרים.

וראיתי תירוץ להך קושיא בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סימן רצ"ג), שע"י מה שאדם מתפלל בעד חברו הוא מרגיש בצערו של חברו, וכיון שעל אותו אדם שמתפלל לא נגזרה גזירה, א"כ אינו ראוי שיגיע לו צער, וממילא אין הקב"ה מביא עונש על האדם שמתפלל עליו.

ונראה, דלפי תירוצו צ"ל דמי שמתפלל בעד חולה צריך להכיר מצבו כדי שירגיש בצערו. וכע"ז כתב בספר הליכות שלמה (פרק ח' דבר הלכה אות כ"ב) וז"ל, באמירת פרקי תהלים בצבור לזכות רפואת חולה, ידקדקו להכריז שמו קודם שמתחילין להתפלל, כדי שיכוונו הצבור בתפלתם עליו, עכ"ל. ובהגהות ארחות הלכה שם כתב, "שכן הורה רבנו בישיבת קול תורה, והדגיש, שדוקא באופן זה יש בכך את המעלה של תפלת רבים על החולה, ועורר ג"כ שידקדקו העוברים לפני תיבה לומר אח"כ תפלת מי שברך בקול, ושימתינו כל הצבור עד סיומה לענות אחריו אמנ".

ויסוד זה נתבאר בספר שיחות מוסר להג"ר חיים שמואלביץ זצ"ל (מאמר צ"ח), והעולה מדבריו הוא, דאף שאצל משפט בשר ודם, מי שנתחייב מיתה, אין השופט שם לבו לצעקות של אשת הנהרג שלא להרוג בעלה, דכך הוא הדין שדנין את האדם בפני עצמו, מ"מ, אצל הקב"ה אינו כן, דעליו נאמר "משפטי ה' אמת צדקו יחדו" (תהלים י"ט, י'), שהקב"ה לוקח הכל בחשבון ואינו מעניש לאדם אם יגיע מזה צער לאחר שאינו ראוי לקבלו. ועל פי זה פירש מה שכתוב בפסוק "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט קל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים ל"ב, ד'), "ואין עול" היינו הך מילתא, שאצל הקב"ה כל הצער והסבל שנגרם למשפחתו ואוהביו הוא בדקדוק.

ושמעתי בשם הג"ר ראובן בנגיס זצ"ל, שבהך יסוד יבואר מאי דאיתא בגמ' במס' שבת (דף קו:): "אחד מבני חבורה שמת תדאג כל החבורה כולה", משום שאם מת אחד מבני החבורה זהו סימן שמגיע עונש לכל בני החבורה, דאל"כ לא היה שייך שימות זה כיון שע"י מיתתו יגיע צער לכולם.

ונמצינו למדין מזה, דלא שייך דבר זה דווקא לתפלה, דאם האדם יחשוב על חבריו וירגיש בצערו, אפילו אם הוא אינו מתפלל עליו יכול להעביר ממנו הצער שהוא עומד בה.

דברי הדרך ה' דרק מכח תפלה יורד השפע מהקב"ה

אמנם צ"ב, דאם כל הענין של תפלה הוא לשנות את האדם שיהא ראוי לקבל הטובה שעומדת להגיע לו, וכן שלא תגיע לו הגזירה הרעה שעומדת לבא עליו, א"כ במה חלוק תפלה מתשובה, דשניהם יסודם אחד לשנות את מדרגתו ובכך ישתנה גזר דינו. ועוד צ"ב, דרש"י בפרשת חקת (כ"א, א') כתב שהעמלקים שינו את לשונם לדבר בלשון כנען, כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת הכנענים בידם והם אינם כנענים, ומבואר מדבריו שאם היו מתפללים להקב"ה להצילם מהכנענים לא היתה מועילה תפלתם, ואם נימא דהכח של תפלה הוא אופן של עשיית תשובה, דמחמת שנתעלו ממדרגתם ראויים להינצל מאויביהם, מה החילוק אם מתפללים על הכנענים או על העמלקים, בין כך ובין כך ינצלו אם ראויים הם להינצל.

וכן מצאתי בספר כתבי הסבא מקלם (עמוד תרי"ב) בתשובת הג"ר דניאל מובשוביץ הי"ד [ראש ישיבת קלם] שנתקשה בזה, דאם הכח של תפלה "שהיא מביאה לו הזכות, וגם שבזה מתעלה ונתקן ועי"ז ממילא זוכה", א"כ "הרי אין זה אלא כמו השגת זכות אחרת של איזה מצוה, או כמו תשובה ועבודת התעלות, ולכאורה נראה בפשוטו שתפלה הוא ממש בקשה, וע"י הבקשה עושים מה שמבקש", עיי"ש.

וי"ל בזה עפמשי"כ בספר דרך ה' (חלק ד' פרק ה' אות א') וז"ל, כי הנה מן הסדרים שסידרה החכמה העליונה הוא, שלהיות הנבראים מקבלים שפע ממנו יתברך צריך שיתעוררו הם ויתקרבו לו ויבקשו פניו, וכפי התעוררותם לו כן ימשך אליהם שפע, ואם לא יתעוררו לא ימשך להם, עכ"ל. והיינו, דכפי המדרגה שאנו מכירים שאנו צריכים להקב"ה, כך יפתח לנו שערי השפע.